

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 8 - Oktober 2015
Jaargang 136
maandblad

Burgerdemocratie 2.0

“Mensen sterker maken in veranderende tijden”. Dat is het thema van het Open Vld-Themacongres te Brussel op 27 en 28 november 2015, en van de bijhorende open congressite. “De wereld verandert en liberalen willen van verandering verbetering maken. Dat doen we door mensen sterker te maken. Voor liberalen schuilt er een kracht in ieder mens. We gaan samen met burgers op zoek naar oplossingen voor economie, de politiek en de samenleving,” verduidelijkte Open

Vld-voorzitter Gwendolyn Rutten tijdens een bijeenkomst met het Liberaal Vlaams Verbond. “Als partij van de geëngageerde burgers doen we met dit congres een appèl op de ideeën van mensen.” In de aanloop naar het congres, lanceert Open Vld daarom ook een open platform: congres.openvld.be. Daarop kan iedereen mee bepalen wat er in november op de agenda staat.

Lees meer blz. 2.

Inhoud | LVV Roland Duchâtelet en de nieuwe samenleving / 3 | ZIEK EUROPA De missing links en de scherpe analyse van Guy Verhofstadt / 4 | DE HELFT VAN DE WERELD Stadionverbod / 7 | OPINIE Investeren in vrede? / 8 | BOEKEN Bij het overlijden van Jos Vandelloo / 9 | BUITENLAND Verkiezingen in Catalonië / 10 | SLOT Kunst en kapitalisme / 12 |

Van de redactie
door Bert Cornelis

Sterk liberalisme voor sterke mensen

Heb je goede ideeën, en wil je dat die op de agenda van een politieke partij komen, dan kan je ze vanaf heden naar Open Vld sturen. Het is eens wat anders dan partijstandpunten en amendementen die in de achterkamertjes van studiediensten worden geschreven. Voorzitter Gwendolyn Rutten, die met veel enthousiasme de nieuwe "Burgerdemocratie 2.0" van Open Vld voor het LVV verdedigde, zet daarmee een lange traditie van de VLD-Partij van de Burger, zoals ze bij de oprichting in 1992 werd gedoopt, stevig voort. Open Vld mikt voor haar congres nu op de "digitale" burger, want het hele inspraakproces verloopt via het internet. Via een online-platform kan iedereen (ook niet-Open Vld-leden) een concrete beleidsaanbeveling doen rond drie thema's: de nieuwe economie, burgerschap en "mensen sterker maken". De ultieme vraag, (met een knipoog naar 'de kracht van verandering' van N-VA?), is hoe we die verandering ook tot 'verbetering' kunnen maken.

Een politieke ideologie evolueert mee met de tijd. Daarom is de congresaanpak van voorzitter Rutten een meer dan uitdagende

verdienste om het liberalisme te moderniseren en aantrekkelijk te maken voor de nieuwe generatie, die volkomen in een 'digitale' omgeving zal opgroeien. Liberalisme als een tegengif voor angst en pessimisme. Liberalisme als levenshouding in een "geweldige tijd", zoals voorzitter Rutten het omschrijft. De samenleving verandert door de oprukkende digitale revolutie: rijden met een taxibedrijf dat geen taxi's in dienst heeft (Uber), logeren in hotels die geen kamers hebben (airbnb)... de verbondenheid van mensen via de digitale wereld opent immense mogelijkheden.

Maar is ons liberalisme daar nog geschikt voor? Wat doen we met nieuwe benaderingen over privacy? Wat met de 'ver-ikking', de individualisering, door de digitalisering? Hoe passen onze inzichten van vrijheid en verantwoordelijkheid in het concept van de nieuwe economie? Mensen sterker maken, ja, maar ook het liberalisme versterken, is de opdracht van het Open Vld-congres.

Met de lancering van het Open Vld-digitaal platform is de

discussie over zin en onzin van burgerinspraak, bijvoorbeeld via referenda, ook opnieuw actueel geworden. De digitale wereld maakt inspraak en participatie van een andere orde: twitter, facebookgroepen, blogs... hebben van de burger een nog mondigere burger gemaakt. Het opent mogelijkheden om via de digitale weg kiezers dichter bij de beleidsvorming en beslissingsmacht te trekken.

Maar is deze inspraak niet een vlucht van de verantwoordelijkheid van politieke partijen en beleidsbeslissers? Is het uit angst om onpopulaire maatregelen te treffen dat men zich verschuilt achter de stem van de burger?

De meningen blijven verdeeld. In De Morgen (17/10/2015) denkt Karel De Gucht er zo over: "Een referendum laat geen debat toe: het is ja of nee. Referenda pretenderen het volk bij de politiek te betrekken, maar dat is onzin. Kiezers antwoorden niet eens op de vraag die hen gesteld wordt. Hun antwoord wordt meer ingegeven door het vertrouwen dat ze hebben in degene die de vraag stelt. Vandaar dat er ook zo vaak nee gestemd wordt. Het referendum is het rijk van de roepers, de

mannetjes die de wereld opdelen in zwart en wit en op fora politici verrot schelden. Die scheldpartijen raken me niet, maar ik ga ze ook geen verrijking van de democratie noemen". Einde van het citaat van Karel De Gucht.

In Nederland laait het debat over referenda ook weer op. Precies tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de EU vindt er (hoogstwaarschijnlijk) een referendum plaats over een EU-verdrag met Oekraïne. En Nederlanders hebben met referenda niet zo'n goede ervaring, verwijzen we naar het referendum over de Europese Grondwet dat verkeerd uitdraaide. De stelling die in Nederland leeft is dat een volksraadpleging een kaakslag is voor het parlement, voor de vertegenwoordigers van het volk. Het is te vergelijken met een teleurgesteld publiek dat na een verloren voetbalwedstrijd de wedstrijd zelf nog eens wil overdoen. En de uitslag van zo'n match is wellicht niet zonder verrassingen. •

Meer info: www.openvld.be

"Open Vld-congres spreekt de digitale generatie aan"

Roland Duchâtelet: "Migratie heeft altijd bestaan"

"Migratie heeft altijd bestaan. Landen met veel migratie zijn uitgegroeid tot de machtigste van de wereld. Denken we maar aan de Verenigde Staten van Amerika. Zelfs bij ons leven nog afstammelingen van migranten. Nog niet zo lang geleden hadden we een premier met een Italiaanse naam, en afstammeling van een migrant." Dat is de stelling die Roland Duchâtelet, gewezen politicus voor Vivant en Open Vld, eigenaar van voetbalclubs, succesvol ondernemer en nu de huiscolumnist van Het Belang van Limburg voor het Liberaal Vlaams Verbond kwam verdedigen.

"We hebben op dit ogenblik een sterk ontwikkelde sociale zekerheid die er bijvoorbeeld voor zorgt dat we een pensioen krijgen. Honderd jaar geleden was dit niet zo. De migranten uit Amerika hadden niet meer of minder voordelen dan de plaatselijke bevolking. De veralgemening voor alle inwoners en het verplichtend karakter kwam bij ons maar geleidelijk tot stand. Die verplichting had natuurlijk tot gevolg dat de kosten voor die sociale zekerheid ook altijd maar toenamen. De financiering werd geleidelijk een groot budgettair probleem.

Het hoeft niet te verwonderen dat deze sociale zekerheid nog steeds gefinancierd wordt zoals vanaf het begin het geval was, met bijdragen op inkomen op arbeid. Pas vanaf de jaren negentig werden andere financieringsbronnen (belastingen) aangewend om de sociale zekerheid te betalen.

De financiering van de sociale zekerheid door arbeid is een belangrijk element in het huidige vluchtelingenprobleem. De vluchtelingen hebben nooit bijgedragen tot het betaalbaar houden van de sociale zekerheid. Dus waarom zouden ze er nu recht op hebben?

Andere samenleving

De samenleving is veranderd. We zijn ons daar niet echt van bewust. Bijvoorbeeld, belastingen waren er vroeger niet. Ze werden eerst in het oude Egypte in natura betaald. Later kwam het geld als ruilmiddel. De economie groeide. Maar deze werd laks geleid. Als de Koning geld nodig had, ging hij het gewoon bij zijn onderdanen halen, in de vorm

Roland
Duchâtelet.

van belastingen. Vaak om oorlog te voeren. Het beheer van overheidsfinanciën was erg amateuristisch. Rond 1700 kwam daarin, vooral in Frankrijk, enige verbetering. Ook de technologische ontwikkeling was niet er groot. De bril bijvoorbeeld werd pas in het jaar 1000 uitgevonden. De uitvinding van de drukpers zorgde voor een doorbraak in de ontwikkeling van de samenleving.

Weg met de belasting op arbeid

Tot dan was de economie ook gebaseerde op grondeigendom. Mensen werden niet betaald per uur, maar per dag. De prikklok bestond niet. Het concept van betaalde arbeid per uur dateert van het einde van de 19de eeuw. Ook het concept 'kapitaal' is ook niet zo oud, van de late 19de eeuw, met figuren als Karl Marx. Zowel arbeid als kapitaal zijn niet verbonden aan het menselijk wezen. Ze zitten nu in de geesten van zowel politici, vakbondsmensen

als journalisten. En ze zijn maar moeilijk te verwijderen. China is het grote voorbeeld van vooruitgang door kapitaal en arbeid. Met geldcreatie werden fabrieken gebouwd en arbeid geschapen.

We zijn meer geëvolueerd naar een diensteneconomie. En in dat nieuwe concept is de cruciale voorwaarde dat die diensten ook geleverd worden. Dat is vandaag niet het geval. Het leveren van diensten aan elkaar wordt vandaag eerder bestraft. Wie zijn diensten wil aanbieden, moet dit in ons land aan de belastingdiensten melden. En dus belastingen op betalen. Het gevolg is dat veel mensen thuis klusje doen, die ze niet kunnen, die iemand anders bij hen zou kunnen komen doen, in ruil voor een klus die ze zelf wél kunnen. Het ruilen van diensten wordt vandaag onmogelijk gemaakt door de belasting op arbeid.

We moeten tot een ander concept komen waarbij alle diensten die we aan elkaar aanbieden, niet bestraft worden door de overheid. We gaan dan ook veel meer voor elkaar doen. Vluchtelingen zullen in dat concept voor hun diensten geld krijgen, consumeren en daarop btw betalen. Niet op hun diensten zelf.

Robotbelasting

Duchâtelet is voorstander van een belasting op producten die door computers en robots worden geproduceerd. Zij vervangen het werk van de mensen en maken goedkopere producten. Zonder die robots zouden ze helemaal niet betaalbaar zijn. Door die robots moeten mensen eigenlijk niet meer werken. Want de robots maken de producten. We kunnen die vrijgekomen tijd dus besteden aan elkaar: les geven, sociale zorg...

De belasting op arbeid moet daarom worden afgeschaft, tenminste toch tot een bedrag van 1.300 euro per maand. Er zal veel meer gewerkt worden. Alle migranten hebben meteen werk. Een economie die vriendelijk is voor de samenleving. Het geld is voor iedereen en iedereen heeft dezelfde rechten, ook de migranten." •

DE MISSING LINK IN DE “DE ZIEKTE VAN EUROPA”
VAN GUY VERHOFSTADT

DATA IS DIGITAAL EN DIGITAAL IS DATA

Door Ivan Vandermeersch
Secretaris-generaal BDMA (*)

Mijnheer Verhofstadt,
Beste Guy,
Het moet gezegd, de Henri Le Boefzaal in Bozar zat afgeladen vol, en zoals steeds hing het publiek aan je lippen. Bruisend en assertief zoals altijd. De blik op een grootse toekomst. Ergens heb je beslist dat Europa moet veranderen en zal veranderen. Het is niet de eerste keer in je leven dat je muren sloopt met je blote vuisten. Daarna was het tijd voor handtekeningen. Op een moment dat de rij nog niet te lang is, laat ik mijn exemplaar tekenen. Onze relatie indachtig – al 40 jaar zweeft die ergens tussen sympathie en het knorrig, nooit neutraal – stel je de vraag: “Voor Ivan? Vind je dat goed?”. Ik antwoord: “Zoals je wil.” Ik stel vast dat je mijn naam nog steeds met een “Y” schrijft in plaats van een “I”, en dan zeg ik, vóór ik afscheid neem: “Ik lees eerst het hoofdstuk dat begint op bladzijde 117.” En dat deed ik. En ineens stond ik midden in de digitale woestijn. Er is inderdaad behoefte aan één enkel juridisch kader met één enkele regelgever in plaats van een ambivalent netwerk van 28 eenheden. We bevinden ons nu eenmaal in een samenspel van 28 landen die elk wat te zeggen hebben. En het klopt dat net daarin het verschil ligt met de Verenigde Staten, die werken op basis van een regeling voor alle

“Europese verdeeldheid is dodelijk voor innovatie”

staten. Het wekt inderdaad geen verbazing dat van de 25 internetgiganten er 15 hun hoofdzetel in de Verenigde Staten hebben, en slechts een daarvan in Europa gevestigd is. En dat alles wat je in die passage vermeldt een weerslag kan hebben op 900.000 banen in Europa. Dat de Europese verdeeldheid dodelijk is voor innovatie.

Maar er is meer. Wanneer we het woord digitaal uitspreken, hangt daar automatisch het concept ‘gegevens’ aan vast. Big Data. 90% van alle gegevens ter wereld werd aangemaakt tijdens de afgelopen twee jaar. Sinds de eerste versie van het voorstel voor een verordening rond gegevensbescherming werd uitgebracht door de Europese Commissie op 25 januari 2012. Met overheden, bedrijven en burgers als gebruikers van gegevens. De hoeveelheid gegevens groeit exponentieel, komt van overal. Wij maken ze vooral zelf aan door onze interacties online. Deze gegevens bevatten zeer gedetailleerde informatie over onze individuele interesses, netwerken, gewoonten en gedragingen. Een snelle en voortdurende stroom die grote hoeveelheden gegevens voortbrengt. In real time als het ware.

Hierdoor kunnen bedrijven voor de dag komen met sterk gepersonaliseerde producten, en de consument neemt deel aan het productieproces door zijn ontwerpisen te stellen. Hij wordt “prosument” genoemd. Hij kan beslissen om een geel T-shirt te bestellen met paarse bloemen. Op e-commerce websites, via callcenters. Een nieuwe productiekanaal is geboren. En morgen mag jij, Guy, je trouwe Gaetan (nvdr. de chauffeur van Guy Verhofstadt) ontslaan en rondrijden met een “Google car”, zonder chauffeur, bestuurd via je mobiele telefoon. “Data driven”. Letterlijk.

De economie is met andere woorden gebaseerd op gegevens. Steeds meer. Kortom, een nieuwe economie. Een comfortabele economie die consumenten helpt om te kiezen uit een groot gamma gepersonaliseerde producten... met een simpele muisklik. Tegen de stroom in gaan, kan niet meer.

Zelfregulering

Bijgevolg moet de wetgeving een aantal basisprincipes bevatten die worden aangevuld met zelfregulering. Zo kunnen snelle technische evoluties toch meegenomen worden. Bij voorkeur in samenwerking met de consument. De persoonlijke relaties tussen de burger, de industrie en de overheid doorstaan de tand des tijds dankzij het respect voor het individu en zijn privacy. Dit vormt een van de voornaamste uitdagingen voor bedrijven, die transparant moeten zijn in hun relatie met de consument, en voor overheden, die de grondrechten en de vrijheden van de burger moeten eerbiedigen. Economische ontwikkeling hand in hand met consumentenbelangen. De politiek als waarborg voor de burgerlijke vrijheden.

Privacybescherming is niet langer enkel een kwestie van beschermen, maar wordt ook een uitdaging in termen van kansen bieden. Want onze economie is er vandaag een van gegevens. En dit inderdaad op basis van geharmoniseerde wetgeving die op dezelfde manier van toepassing is in alle Europese landen. Waar het juiste evenwicht gevonden wordt tussen toestaan en verbieden. Zoals Angela Merkel zei op het digitale congres van de CDU in september laatstleden: “Gegevens zijn de grondstof van de toekomst... In de toekomst zal meerwaarde niet meer voornamelijk uit de vervaardiging van een

“Het blijft een grote uitdaging om een evenwicht te vinden tussen toestaan en verbieden”

product gehaald worden, maar uit het gebruik van klantgegevens ... Als wij niet toelaten dat er correcte relaties met consumenten worden aangeknoopt, dan zal een aanzienlijk deel van de meerwaarde verloren gaan”.

Het voorstel voor een Algemene Verordening rond Gegevensbescherming dat in de dialoog besproken wordt, bevat 23 “delegated acts”, maar vooral: er liggen heel wat bepalingen ter tafel waarvan de toepassing overgelaten wordt aan de beoordeling van elke Lidstaat. Dit gaat lijnrecht in tegen jouw wens om ons oude continent dat wij Europa noemen te harmoniseren, en het zal onze digitale economie geen zuurstof geven. Het blijft een grote uitdaging om een evenwicht te vinden tussen toestaan en verbieden. Daar draait het vooral om, want onze digitale economie is gebaseerd op gegevens om te kunnen concurreren met alles wat buiten de grenzen van ons kleine Europa bestaat. Ik raad je dan ook ten stelligste aan om eens op de koffie te gaan bij Angela Merkel. •

(*Belgian Direct Marketing Association)

EUROPA HEEFT GEEN STRATEGIE

Het Europees Parlement.

Europa kampt met vijf crises tegelijkertijd. Een exodus aan vluchtelingen richting Europa, de laagste groeicijfers van alle regionale blokken, een monetaire crisis die tot een Grexit en het einde van de Euro kan leiden, burgeroorlogen in onze achtertuin en een gezagscrisis door het afhaken van de Europese burger. Alleen een flinke sprong vooruit kan dit Europa weer slagkracht geven en relevant maken.

Guy Verhofstadt
fractie leider van de Europese
Liberalen en Democraten in het
Europees Parlement.

Het is een eufemisme te stellen dat de Europese Unie betere tijden heeft gekend. In de jaren negentig en het begin van de twintigste eeuw domineerden Europese bedrijven de mondiale economie, de economische groei leek onstuitbaar, West- en Oost-Europa werden herenigd, we vierden zestig jaar vrede op het continent en Europese samenwerking leek door het gros van de Europeanen als een zegen te worden gezien. Een echte Europese Grondwet zou de kers op

de taart worden, maar het sprookje werd wreed verstoord door de verloren referenda in Frankrijk en Nederland.

En vanaf toen is het alleen maar bergafwaarts gegaan. In plaats van een overtuigend verhaal te houden waarom Europese samenwerking noodzakelijker was dan ooit, meden Europese politici het thema ‘Europa’ als de pest. Nu plukken we de zure druiven die het gevolg zijn van tien jaar stilstand. We zitten opgescheept met een Europa zonder strategie, zonder slagkracht en zonder de noodzakelijke overtuigingskracht om de vijf crises die ons teisteren te overwinnen.

Lees verder op volgende pagina

Vervolg van pagina 5

Vluchtelingen crisis

De grootste crisis is de vluchtelingen crisis. Het lukt Europa maar niet tot een oplossing te komen. Vluchtelingen worden als last gezien en moet vooral de toegang tot Europa ontzegd worden. Het lijkt de Europese politici niet te lukken om deze vluchtelingen als mensen te zien. Moeders, vaders en kinderen die tijdelijk bescherming nodig hebben tegen dictator Assad die hun huizen bombardeert en de barbaren van de Islamitische Staat die hen letterlijk een kopje kleiner willen maken. Het resultaat is totale chaos en een steeds grotere groep vluchtelingen dat als vee van land naar land wordt gedreven. Dit probleem zal alleen opgelost worden als lidstaten accepteren dat een ratjetoe van 28 verschillende asielen- en migratiesystemen niet werkt. Net als de VS, Canada en Australië zal Europa tot een gezamenlijk beleid moeten komen dat een menselijk antwoord biedt voor mensen die hun leven niet zeker zijn, en duidelijkheid biedt voor diegenen die in Europa een beter leven willen zoeken.

Groei

De tweede crisis is nog complexer. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat Europa weer gaat groeien? Met een gemiddelde groei van 1,8 procent, heeft Europa het laagste groeipercentage van alle economische blokken. De Europese Commissie wil dit veranderen en heeft de vrijmaking van groeiemarkten als de energiemarkt, de kapitaalmarkt, de transportmarkt en de digitale markt tot prioriteiten uitgeroepen. Een mooi streven, maar gedoemd te mislukken zolang regeringsleiders op de rem blijven staan om nationale monopolies te beschermen. Een voorbeeld is de markt voor hernieuwbare energie, waar het nog steeds een kwelling is voor Spaanse

producenten om Franse klanten te bedienen. De Franse overheid beschermt liever de eigen nucleaire industrie dan Spaanse zonne-energie levensvatbaar te maken. Echter, zonder een echte Europese markt wordt de productie van hernieuwbare energie niet winstgevend. Hierdoor bevinden we ons in een catch 22 situatie waarin iedereen verliest doordat Europa zijn potentieel niet kan benutten.

De zwakste broeder

Crisis nummer drie: de monetaire crisis. Deze duurt nu al meer dan zeven jaar. Het begon met Griekenland en als we niet uitkijken zal het uiteindelijk tot een Grexit en zelfs de val van de Euro leiden. Want als de zwakste broeder het schip moet verlaten, zal er snel een nieuw slachtoffer zoals Portugal, Italië of zelfs Frankrijk worden gevonden. Als je bedenkt dat Duitsland sinds de invoering van de Euro vier maal zo veel exporteert naar Griekenland als voor de Euro, is het enorme belang van een gezamenlijke munt snel duidelijk. Het is dus in ieders belang om de Eurozone intact te houden. Dat is voorlopig gelukt met het derde Griekse reddingspakket, maar de kans is levensgroot dat dit niet genoeg zal zijn. We moeten er sterk rekening mee houden dat het Griekenland niet zal lukken uit de negatieve spiraal te komen in de relatief korte tijd die rest voordat de nieuwe terugbetalingen gevorderd worden. En aangezien een vierde hulp-pakket politiek bijna onmogelijk te verkopen is in landen als Duitsland, Finland en Nederland, zullen we naar een structurele oplossing moeten om de Eurozone te versterken. Dat betekent concreet een vergaande Politieke Unie met een Europees Ministerie van Financiën, een Europese Economische Regering en een Europees schuldbeheermechanisme. Dit zal tot een afdracht van nationale bevoegdheden leiden, maar het is de enige manier om de euro te redden. De geschiedenis leert dat

een land zonder munt kan bestaan, maar een munt niet zonder land kan overleven.

Toekijken

De vierde crisis is de meest dramatische: de oorlog in Syrië. De exodus aan vluchtelingen die aan het bloedvergieten willen ontkomen, laat de Europese Unie op haar grondvesten schudden. We kunnen niet verwachten dat de Verenigde Staten deze keer weer de kastanjes voor ons uit het vuur zullen halen, zoals in de Balkan het geval was in de jaren negentig. Deze keer lijkt de politieke wil en het vermogen van de VS om het conflict te beëindigen te ontbreken. Aangezien wij de grootste gevolgen dragen, zou het logisch zijn dat Europa nu zelf actie onderneemt. Maar niets is minder waar. Tijdens de VN top in New York, is het Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk weer niet gelukt om tot een gezamenlijke positie te komen. Het gevolg is dat Europa louter kan toekijken hoe Poetin en Obama louter kan kibbelen over de toekomst van het Midden Oosten. Het is dus hoog tijd dat Cameron en Hollande gaan beseffen dat ze geen wereldrijken meer besturen en alleen nog via Europese samenwerking in de internationale politiek een vuist kunnen maken.

Gezagscrisis

De manier waarop we met de voorgaande vier crises omgaan, zal bepalen of Europa zijn gezagscrisis zal overwinnen. Want ik ben het over één zaak eens met de Eurosceptici. Het huidige Europa werkt niet. Maar de oplossing is niet om de boel op te geven en ons achter de nationale grenzen terug te trekken. Dat hebben we in de jaren dertig geprobeerd met afschuwelijke gevolgen. We moeten nu de schouders eronder zetten en nationale soevereiniteit delen om het Europese project weer op de rails te zetten. Samen sterk, of samen ten onder. ©Liberales. •

Sla er de maandagkranten maar op na, er wordt heel veel over sport geschreven. Veel minder over vrouwen en sport. De Iraans-Belgische Darya Safai brengt daar verandering in.

Stadionverbod

Wanneer we lezen over vrouwen en sport, gaat het vaak over de lagere verloning van vrouwelijke atleten. De loonkloof is echt overal aanwezig. Bij sporters vragen we ons soms wel af of we i.p.v. het optrekken van de vergoedingen in de damessport, niet eerder moeten ijveren voor een verlagen van de buitensporige sommen die de mannen opstrijken. Ook over een gebrek aan aandacht voor de vrouwen-sport in de media lezen we in diezelfde media. Nu is er een boek uit "Lopen tegen de wind", waarin Darya Safai het thema vrouwen en sport verbindt met mensenrechten.

Fotoshop

Darya Safai werd vorige maand een echte BV nadat zij het protest aantrok over de gefotoshopte fan-foto die Anderlecht-speler Mahmoud 'Trezeguet' Hassan op zijn Facebook-pagina zette. Een snelle vlijmscherpe reactie in de sociale media zelf, een onderbouwd opiniestuk in de kranten en een tournee langs alle tv-talkshows later, was dit de vrouw die de voetbalbonzen deed beven. Ze rustte niet tot er (na lang treuzelen) officiële verontschuldiging kwamen, uit alle échelons van het voetbalwezen. Fotoshoppen is een echte kwaal, die zich quasi altijd tegen vrouwen richt. Bijvoorbeeld als fotomodellen voor de boekskes gestroomlijnd worden tot Lara Croft look-a-likes. We hebben het hier over een andere vorm: die waarbij het beeld van vrouwen (alle vrouwen, niet eens alleen de Lara's) als aanstootgevend beschouwd wordt. Soms wordt een bushokjesposter voor ondergoed

met een spuitbus bewerkt tot het een reclame voor burkini's lijkt. Soms worden in schoolboeken met zwarte stift lange mouwen toebedeeld aan vrouwelijke prentjes. Onlangs werden vrouwelijke wereldleiders uitgegomd op een krantenfoto van een Charlie-betoging. Merkel was opeens weg. Geen Lara Croft en blote armen had ze ook niet. Het ging hier niet over nieuwe zedigheid, maar over het feit dat het eveneens niet oké is om vrouwen te tonen als deelnemers aan het openbare leven. De Anderlecht-foto was ook drager van die gedachte, en daarom was heftig protest zeker aan de orde en helemaal geen detail.

Niet eens OP de foto

In Iran kunnen vrouwen niet weg gefotoshopt worden uit fan-foto's. Ze staan er niet eens op! Ze hebben stadionverbod. Niet omdat ze hoogligans zijn of zo. Gewoon omdat ze vrouw zijn. Vrouwen die tegen het stadionverbod protesteren belanden in de gevangenis. Er is trouwens ook de vreemde discrepantie tussen het feit dat vrouwen sommige sporten mogen beoefenen (al is het dan in belemmerende kledij) maar er anderzijds niet naar gaan kijken. (Doet een beetje denken aan de tijden toen vrouwen hier in België kandidaat mochten zijn voor de verkiezingen, maar niet stemmen). Darya Safai klaagt dit aan door op eigen kosten de wereld af te reizen en in stadions met een gigantische banner het recht op te eisen voor Iraanse vrouwen om naar sport te kunnen gaan kijken. Zij zegt: het zijn ook hun

stadions!

Darya loopt ook marathons, ieder jaar de 20 km van Brussel en de 16 km van Antwerpen. Tegen de wind, en met haar boodschap over Iraanse vrouwen voor en achter op haar T-shirt.

Mensenrechten

Sportwedstrijden bijwonen, het is maar één van de vele rechten die vrouwen ontnomen worden in Iran. Darya Safai kan ervan meespreken; zij speelde eind jaren negentig een actieve rol in de studentenprotesten. Nadat ze op borgtocht vrijkwam, vluchtte ze naar België, het land waar haar man aan de ULB had gestudeerd. Vanuit België kijkt Darya kritisch naar wat er in de islamitische republiek gebeurt, en gebruikt een klein item uit de sport om grote mensenrechten onder de aandacht te brengen. Ze stelt aan grote sportbonden één pertinente en gênante vraag: waarom mogen de Iraanse vrouwen niet in hun stadions? Want een sportstadion is als een kleine maatschappij, redeneert Safai. Als vrouwen daar worden buitengesloten, zijn ze in de hele maatschappij paria's. •

Darya SAFARI, 'Lopen tegen de wind. Laat Iraanse vrouwen in hun stadions.' In de reeks Changemakers 2020. Uitg. De Vliegende Keeper; 172 blz.; 24,95 euro.

(*) Mao zei dat vrouwen de helft van de hemel op hun schouders dragen. De Liberale Vrouwen is het eerder om de wereld te doen. Hoe dan ook: een column van Aviva Dierckx over dié bepaalde kijk op de wereld.

In het volgend nummer van Volksbelang werpt onze Buitenland-verslaggever Lukas De Vos een blik op het nieuwe boek van **Guy Verhofstadt, De ziekte van Europa** (en de herontdekking van het ideaal). Uitg. De Bezige Bij, Amsterdam/Antwerpen, 2015; 368 blz.; 24,90 euro.

Investeren in vrede?

Groot was de verbazing, en gelukkig ook de verbijstering, toen de Amerikaanse Ambassade in ons land een “officieel schrijven” richtte aan onze regering: België moest méér investeren in het vrijwaren van de vrede. Lees: “België moet méér – liefst Amerikaans - wapentuig kopen... .

Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Hoe cynisch (én mercantiel) kunnen die Amerikanen zijn? Dat er moet geïnvesteerd worden in de bescherming van de burgers van een land en in de (nationale) veiligheid, zal wel niemand betwisten. De vraag is alleen of zij (de Amerikanen) die in heel wat gevallen eerst aan de grondslag liggen van de wereldwijde onveiligheid, wel het best geplaatst zijn deze boodschap te brengen?

Meer onveiligheid

De plaats is hier te beperkt om tot in de details te gaan. Maar de recente (wereld)geschiedenis leert dat de Amerikanen met hun “cowboy style” buitenlands beleid op

heel wat plaatsen vooral voor meer instabiliteit en onveiligheid hebben gezorgd: hun optreden in Irak-Iran en Afghanistan heeft de regio zeker niet veiliger en/of meer stabiel gemaakt. Hun onvoorwaardelijk steun aan Israël (met hun onverbiddelijke - zelfs inhumane houding tegenover de Palestijnen) is de eerste voedingsbodem geweest voor een zgn. Islamitisch fanatisme en fundamentalisme. Hun “war on terror” na 9/11 (waarbij stoer machogedrag belangrijker leek dan subtiel diplomatiek overleg en een eerlijke analyse van de ware oorzaken van al dat terrorisme) heeft deze helse spiraal alleen maar versterkt. Overal verkondigen de Amerikanen hun geloof in democratie, mensenrechten en vrije markt. Maar deze “fundamentele” waarden zijn vooral van toepassing zolang het de grote (Amerikaanse) multinationals goed uitkomt. Dat mensenrechten (vooral dan voor vrouwen) quasi onbestaande zijn in Saoedi-Arabië wordt vlug met de mantel der liefde toegedekt. De oliebelangen voor de Amerikaanse beredrijven zijn net even belangrijker. Men steunt liever dictaturen die gewillig aan het handje lopen, in de derde wereld, dan te helpen aan de opbouw van een solide democratie in die landen.

Armoede

Dat ondertussen grote delen van de bevolking in uitzichtloze armoede leven en nationale (bodem)rijkdommen schaamteloos het land worden uitgesleept, deert even niet. Er is met andere woorden een enorme brede kloof, zeg maar gerust canyon, tussen wat ze officieel verkondigen en wat ze in realiteit op het terrein doen. Het is vooral “luister naar mijn woorden – zie niet naar mijn daden”.

Heeft het in zo'n context zin blijvend méér te investeren in nog duurder wapentuig – in nog meer beveiligingsstools?

Wij denken dat het hoog tijd wordt vooreerst eens grondig de lessen te trekken uit onze (wereld)geschiedenis: wapens (en oorlogen) hebben nog nooit een oplossing gebracht om te komen tot een vredevol samenleven van mensen. Het heeft alleen veel ellende, verdriet en menselijk leed voortgebracht. Als er al moet geïnvesteerd worden in het creëren van een meer vreedzame wereld, dan lijken onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur en een goed openbaar bestuur veel betere projecten. En deze aanpak zal ook (zowel in de donor landen als in de ontvangende landen) een bijdrage leveren tot de economische groei en tewerkstelling in die landen (minstens even zeer - en wellicht meer - dan te investeren in de bewapeningsindustrie).

Eigen beleid

Het enige (...) knelpunt is: hoe omzeilen we zowel in de VSA als in de EU de (politieke) macht van deze machtige wapenlobby? Niet alleen op macroniveau, maar ook op microniveau (zie de onmogelijkheid om ook binnen de VSA de macht van de wapenlobby enigszins aan banden te leggen) blijven de Amerikanen nog steeds denken dat de snelste weg tot het oplossen van een probleem is: met wapens zwaaien. Moeten wij hier in Europa deze “logica” blijven volgen (en steunen)? Wie durft “out of the box” te denken en tegen deze Amerikaanse druk in te gaan? Wordt het geen tijd dat Europa een meer zelfstandig (en doordacht) buitenlands beleid gaat promoten? •

JOS VANDELOO (90) OVERLEDEN

MORALISEREND VERANTWOORDELIJKHEIDSBESEF

Op 5 oktober jl. overleed een van onze oudst levende schrijvers, Jos Vandelloo (°1925). Hij werd wel eens smalend “de Vlaamse auteur die het vaakst voorkwam op de verplichte schoollectuurlijsten!” genoemd. Alsof dat een oneer was! Zelfs op ‘verplichte leeslijsten’ van Franstalige middelbare scholen in Brussel en Wallonië kwamen zijn bekendste romans, Het gevaar (1960) en De Muur (1958) het meest aan bod.

door John Rijpens

Alleszins tot Hugo Claus en Jef Geeraerts hem op die lijsten opvolgden. Kwatongen beweren dat Vandelloo's schoollectuursucces alles te maken had met het feit dat zijn boeken niet te dik waren (ideaal voor studenten!), niet te hermetisch gesloten en niet overdreven strijdig met de burgerlijke moraal. Hoe dan ook, de boeken van Vandelloo waren verkoopkanonnen. Precieze oplagecijfers zijn vandaag (nog) niet beschikbaar maar het moeten er enkele honderdduizenden geweest zijn, de vertalingen in het Russisch, het Roemeens en het Duits meegerekend.

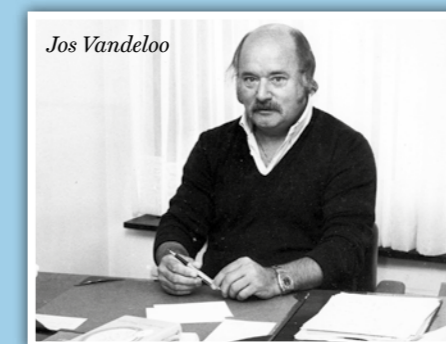
Limburg

Jos Vandelloo was een Limburgse zoon, geboren in Zonhoven, in 1963 verhuisde hij met zijn gezin (drie kinderen) naar Mortsels, waar hij ereburger werd. Hij volgde een technische opleiding als scheikundige in de mijnindustrie en werd steenkooldeskundige. Later was hij werkzaam in de journalistiek en bij de uitgeverij Manteau, waar hij de rechterhand werd van de grote bazin Angèle Manteau. Wat velen niet weten is dat Vandelloo in de jaren 1960 een tijdlang 's zaterdags sportverslaggever was bij de toenmalige BRT.

Hij maakte naam met het verhaal 'De muur', afgestemd op het vreemde van het leven. Een symbolisch verhaal, de hoofdpersoon is de muur zelf. Alle mensen komen in hun leven eens voor een muur te staan als hun droom blijkt een illusie te zijn. Hierop volgde de korte roman over de atoomrisico's 'Het gevaar'. In een studiecentrum voor kernsplijting zijn drie

mensen ten gevolge van een ongelukje met een reactor door een levensgevaarlijke straling besmet. De hallucinatie in de epiloog (het doodsgevaar neemt een menselijke gestalte aan, en wat voor een!) is literair een vondst.

Hierna schreef Vandelloo nog een pak romans en verhalen ('De vijand' (eigentijdse verhalen en de titel van het eerste verhaal, een oorlogsverhaal met als hoofdfiguur een knaap die in de ik-vorm vertelt hoe hij bij het einde van de oorlog in een schuilkelder zit met zijn vader

en verscheidene mannen uit de buurt: hij maakt het ganse gebeuren mee zonder dat hij de schuilkelder verlaat. De mannen verzorgen een door een schot getroffen Duitse soldaat maar die sterft. Als de Duitsers terugkeren ontstaat een misverstand: zij denken dat de mannen uit de schuilkelder hun kameraad hebben gedood en voeren hen mee.)

Getekende tijd

Later volgden 'Een mannetje uit Polen, De coladrinkers, De muggen, Mannen, Vrouwen, De Engelse les, Sarah, Opa's droom' e.a.) met als belangrijkste thema's de eenzaamheid, de vervreemding, de angst, het protest tegen de uitwassen en gevaren van de huidige maat-

schappij. De behandeling ervan deed Vandelloo met een sterk, maar niet moraliserend verantwoordelijkheidsbesef en vanuit een mild medeleven met de mens van deze door de technische vooruitgang getekende tijd.

Zijn taal is sober, ook in meer op de verbeelding afgestemde verhalen als 'De croton en andere verhalen (1962), Het huis der onbekenden (1963) en De 10 minuten van Stanislas Olo (1969)'. Veel bijval genoot, ook in het buitenland, zijn toneelstuk 'Waarom slaap je, liefde?' dat het thema van de vervreemding bij een kinderloos paar behandelt. Zijn novelle 'De grap' werd in 1968 verfilmd, over een man die in een cel nadenkt over zijn leven. Jos Vandelloo gaf zelf commentaar bij de inleiding, die een overzicht geeft van de geboortestreek van Vandelloo. 'Het gevaar' werd in 1964 verfilmd (TV-film) door Dré Poppe. Ook 'De week van de kapiteins' werd een TV-film (1969).

Televisie

Vandelloo schreef ook televisiespelen, poëzie en verhalen voor kinderen ('De wonderlijke avonturen van Hokus en Pokus'). In zijn laatste romans, 'De vogelvrouw' (1993), voert hij twee zonderlinge zielen op die geconfronteerd worden met (opnieuw) de typische problemen van onze tijd. Hoe ook, de roman houdt de lezer een spiegel voor. In zijn laatste, 'De liefdesboom' (1998), een hedendaagse versie van een noodlotsdrama uit de oudheid, zorgen een man, drie vrouwen en een boom voor een ongewoon liefdesverhaal, een mengsel van realiteit en magie, passie en onbegrip, spanning en betovering, verdichting en werkelijkheid.

De knapste biografie tot dusver heet gewoon 'Profiel Jos Vandelloo', 104 bladzijden in teksten en documenten. Een fraaie profieluitgave (Manteau) met een diepgravend essay, een interview, een uitgebreide bibliografie en een fotokatern. In het interviewboek 'Schrijvers gaan niet dood' (2008) van Margot Vanderstraeten kan men het laatste grote interview met Vandelloo lezen. •

Catalonië of Groot-Andorra?

De (zeer) rechtse Partido Popular zit met een struisvogelei. De Spaanse eerste minister Mariano Rajoy heeft zich in een zelf uitgezette fuik vastgezwommen, en kiest nu voor de autoritaire vlucht vooruit. Eerder dan te erkennen dat een volksraadpleging over onafhankelijkheid van Catalonië best, zoals in Schotland, met rationele afspraken op zijn plaats is, volhardt hij in de afwijzingspolitiek.

door Lukas De Vos

Centralisme op zijn smalst, echo's van de tijden van Franco zijn steeds minder ver weg. Rajoy (misschien was het voorbestemd, want hij studeerde rechten in zijn geboortestad Santiago de Compostela; hij heeft nog een lange bedevaart voor de boeg) zit helemaal op de lijn van zijn bijna despotische voorganger José Maria Aznar (niet toevallig de kleinzoon van een Baskische renegaat die propagandist voor de Falangisten werd, zoon van een legerofficier, en zelf gepamperd journalist onder de dictatuur; als premier kende hij een hoge onderscheiding toe aan het hoofd van de geheime dienst in San Sebastian, Melitón Manzanas, notoir Franco-aanhanger en folteraar, die in 1968 door de ETA werd omgebracht). Rajoy blijft in de fase van ontkenning hangen en beseft niet hoe zijn onwil om open te praten over de Catalaanse verzuchtingen naar meer zelfstandigheid de breuklijn met Madrid alleen verder uitdiept.

Peblisciet

De uitslag van de verkiezingen in Catalonië loog er anders niet om. Zijn PP haalde nauwelijks 11 van de 175 zetels in het Catalaanse parlement. De radicale onafhankelijkheidsgezinden maakten van de stembusgang een plebisciet, gesterkt door de mensenketting van ruim één miljoen mensen (er zijn 7 miljoen Catalanen) die los willen van Madrid en zijn bevoogding. Ze haalden hun slag thuis

met een absolute meerderheid van 72 zetels: 62 voor het gelegenheidskartel Junts pel si (Samen voor ja) rond uittredend minister-president Artur Mas, en 10 voor de linkse

Rijzende ster Ramon Tremosa i Balcells.

euroseptici van CUP. De Groenen zijn niet gewonnen voor een breuk met Spanje, maar eisen wel een verregaande zelfstandigheid en overdracht van bevoegdheden. Ook de uitburgerbewegingen gegroeide linkse partij Podemos huldigt dat standpunt, als de sociale vraagstukken maar eerst aan bod komen.

In het kartel is het net dat onafhankelijkheidsstreven dat zorgt voor een eenheid die de ideologische verschillen overbrugt. Liberaal centrumrechts (de *Convergència* van Mas, en vroeger Jordi Pujol) heeft de handen in elkaar geslagen met gematigd links van de *Esquerra Republicana*, en met uiterst links van de *Nova Esquerra*. De *Convergència* is lid van de ALDE. Het ontlokte **Philippe De Backer** in

Straatsburg de berustende bedenking: "Het is jammer, maar het lijkt erop dat onze Catalaanse collega macht ruikt. Hij is nog uitsluitend bezig met zijn binnenlandse problemen". Die collega is rijzende ster **Ramon Tremosa i Balcells**, een kundig omringde economist.

Ik ging hem opzoeken in zijn kantoor in het Europees Parlement.

Open brief aan de Koning

"Dat de Spaanse koning Felipe hier spreekt? Overbodig. De tekst is toch nauwgezet nagekeken en gestuurd door de conservatieve regering in Madrid". Dat klopte. Felipe zong natuurlijk de lof van eenheid in verscheidenheid, van de grondwet en haar behoeders, van de cultuurdragende rol van Spanje, van haar Europese roeping. Bij de *Nova Esquerra* klonk alleen misprijzend gegniffel. Medestichter van de Socialistische Partij van Catalonië, Ernest Maragall i Mira, bleef ostentatief weg uit het halfroed ("niet te combineren met onze parlementaire werkzaamheden"), en schreef een open brief aan Felipe VI, waarin hij de discriminatie aankloeg "als burger, als Catalaan", omdat de rechtse regering zowel de grondwet als het Grondwettelijk Hof misbruikt voor eigen politieke doeleinden.

"Dat klopt", bevestigt Tremosa. "Een bankentaks? Ongedaan gemaakt door het Hof. De armen een noodzakelijk minimum aan water en stroom toekennen? Verworpen door het Hof.

Mas vervolgen voor misbruik van openbare fondsen? Onze computers misschien, die eigendom zijn van de Catalaanse overheid? Een politiek proces. De minister van Justitie zegt onbeschaamd dat de aanklacht is ingehouden tot twee dagen na de verkiezingen, om te verhinderen dat Mas nog meer stemmen zou halen. Vrijheid van meningsuiting? Waarom dan een wet 'ter bescherming van de burger' aannemen in december vorig jaar, die de politiestaat installeert met hoge boetes voor kritische journalisten en zo goed als een verbod op niet-aangekondigde en 'gevaarlijke' betogingen? Een muilkorfwet. Nu al kent Spanje het hoogste aantal politiemensen per hoofd van de bevolking. Bevoegdheidsoverdrachten? Amper een maand geleden zijn de wetten aangepast. Eigen taal? Teruggedrongen in het onderwijs, alleen Andorra is nog volledig Catalaanstalig. Sinds 1980 wordt ons autonomiestatuut bewust verder uitgehouden".

Radicalisering

Philippe De Backer schudt het hoofd. "Tremosa radicaliseert". Zoals de meeste Catalanen. In november vorig jaar wezen peilingen uit dat 80% van de bevolking haar eigen weg wil gaan. Rajoys handen zijn trouwens gebonden door de verkiezingen die eind dit jaar gehouden worden. Niet dat de andere grote partij, de socialistische PSOE, in centralisme onderdoet voor de PP. Angst voor verandering, angst voor de wijziging van staatsgrenzen, zoveel is duidelijk. Tremosa haalt de schouders op. "Spanje heeft niet het monopolie van Europese gehechtheid. Nergens in de Europese

Europarlementslid Philippe De Backer.

hiërarchie zit er nog een Spanjaard. De invloed is helemaal getaand. Het is Madrid dat de begroting laat ontsporen, niet Barcelona. Catalonië is goed voor dik 20% van het BNP en voor een derde van de uitvoer. Niet langer naar het Spaanse binnenland, 70% tot voor kort. De cijfers zijn nu omgekeerd, Europa is de eerste markt. Artur Mas hamert op die Europese inbedding, hij wil ook lid van de NAVO blijven. Economisch zou Spanje bij een scheiding meer afzien dan Catalonië. Wij hebben de zetels van 6.400 multinationals, het gunstige bedrijfsklimaat zal ze niet weggagen. Weet je, onze eerste luchthaven is niet meer Madrid, maar Londen".

Katholiek extremisme

Tremosa wordt lyrisch, en haalt er de Europese letterkunde bij om zijn gelijk te bewijzen. Graham Greene, Thomas Mann, Fjodor Dostojewski. "Greene werd al vroeg katholiek. Hij zei dat het Spaanse katholicisme niets vandoen heeft met Europa. Het is extreem mysticisme, zoals bij de orthodoxen. In Mon-

signor Quixote (1982) pasticheert hij net het meesterwerk van Cervantes. Op zijn tocht door Spanje verhelderen gesprekken van een pastoor met 'Sancho', de communistische exburgemeester van El Toboso, de afglijding van de katholieke eredienst naar bijgeloof, schijnheiligheid en onverdraagzaamheid. Je kunt er uit afleiden dat als je moet kiezen tussen Spanje en Rusland, de voorkeur naar Rusland moet gaan. Ook Mann vergelijkt in *Der Zauberberg* het Kremlin met het Escorial; het eerste is een verkieslijker gevangenis. En Dostojewski laat de Groot Inquisiteur Christus zelf veroordelen in *De Gebroeders Karamazov*. De verbeelding is maar een schaduw van de werkelijkheid".

Maar die werkelijkheid lijkt in een doodlopend straatje te zijn beland. Tremosa ontkent dat. Hij verwijst naar het Witboek over onafhankelijkheid dat voorligt en geïnspireerd is door Schotland. Hij verwijst naar het stappenplan dat Mas op 7 november 2012 heeft vastgelegd. "We blijven aandringen op een volksraadpleging naar Brits model. Als Madrid volhardt in de boosheid, dan zal het Catalaanse Parlement eigen wetgeving legitimeren die de weg daartoe opent. Blijft Madrid nee zeggen, pas dan komen er snap elections met de onafhankelijkheid als inzet. Is er een meerderheid, dan komt er een regering die 18 maanden krijgt om onderhandelingen af te dwingen. Pas na de afwikkeling van de boedelscheiding, onder meer van de verdeling der openbare schulden, zal Barcelona eenzijdig de onafhankelijke republiek uitroepen. Madrid probeert stokken in de wielen te steken door een steeds hogere opkomst bij verkiezingen te eisen. Maar nu al zijn 83% van de Catalanen gaan stemmen. Madrid moet zich geen illusies maken. De sterkste onafhankelijkheidsdrang zit bij de intellectuelen en de jongeren". •

Hij geeft me nog gauw een boek mee. *What's Up with Catalonia?* (2013). In zijn eigen bijdrage staat één zin centraal: "Catalonia is tied to the Europe of small efficient states, while that which is not working is still tied to constant, decadent centralism".

Wat dan met subsidies?

Stel een ondernemer voor het voldongen feit dat hij volgend boekjaar 10% aan werkingsmiddelen moet inboeten, en hij zal steigeren. Het is voor de kunstenaar in tijden van besparingen niet anders. Neem daar nog eens bij dat het totale Vlaamse cultuurbudget op jaarbasis ‘amper’ 500 miljoen euro bedraagt, terwijl de overheid wel miljarden veil heeft voor windmolens, F16’s en multinationals, en je begrijpt hun woede wel.

door Thibault VIAENE
advocaat

Net daarom hoeft de overheid zeker niet van het voorplan te verdwijnen. Sommige kunstvormen zoals theater en klassieke muziek zijn nu eenmaal niet of amper winstgevend. Ons land heeft een internationale vermaardheid in die sectoren die we moeten koesteren. Zomaar met de botte bijl inhakken op hun budget – zoals in Nederland gebeurde – brengt geen zoden aan de dijk en geeft blijk van populistisch pestgedrag ter rechts-conservatieve zijde. De stereotiepe linkse kunstenaar is in die middens – onterecht – een gegeerde boksbal. We mogen cultureel erfgoed niet offeren op het altaar van blinde ideologische dogma’s en partijpolitieke profilering.

Chaos en onrust

Toch moet de culturele sector dit momentum aangrijpen om een nieuwe richting in te slaan. Kunstenaars afschermen van de markt maakt hen suf, traag en conformistisch. Vaak halen artiesten aan dat subsidies broodnodig zijn om hen het nodige comfort te verlenen zodat ze zich ten volle op de kunst kunnen concentreren. Vele kunstwerken vloeien echter juist voort uit periodes van chaos en

onrust. Liefdesbreuken, overlijdens, schizofrene producenten en zeurende geldschietters blijken steevast katalysators te zijn van buitengewone culturele exploten. En het kan zelfs extremer: Ludwig Wittgenstein werkte aan de contouren van zijn Tractatus Logico-Philosophicus in de loopgraven van het Russische front en Jan Campert combineerde tijdens de Tweede Wereldoorlog het schrijven van gedichten met zijn activiteiten als verzetsstrijder.

Bijjob

Ook biedt onze moderne economie, in scherp contrast met vroeger, voldoende vrije tijd om aan kunstcreatie te doen. Honderdvijftig jaar geleden was het begrip ‘weekend’ nog onbestaande. Men werkte zeven dagen op zeven, soms wel vijftien uur per dag. Een doorsnee job was hoegenaamd niet combineerbaar met het kunstenaarschap. Thans bieden nine to five jobs, deeltijds werk en tijdscrediet artiesten het nodige comfort om hun ware passies na te jagen. Zo was Franz Kafka gedurende zijn ganse leven actief als verzekeringsmakelaar en timmerde hij buiten zijn werkuren naarstig aan een literaire carrière. Hetzelfde geldt voor Willem Elsschot (reclame-man), Spinvis (postbode), Luc Tuymans (buitenwipper), Willem Frederik Hermans (fotograaf) en vele anderen. Ook bieden aca-

demische posities vaak een uitweg. De faculteiten in het kunstenunderwijs en de letteren bestaan vaak uit deeltijds docerende professionals uit de culturele wereld.

Slotsom

De weezin van de kunstenaar voor de markt ligt in het feit dat hij het oordeel van het publiek meer vreest dan dat van een subsidiecommissie. De markt is immers kritischer, heterogener en veel minder voorspelbaar. Net daar ligt evenwel de grote uitdaging voor artiesten. Een samenleving waarin kennis, smaken en voorkeuren gedecentraliseerd en wijdverspreid zijn, zal te allen tijde meer en betere kunst kunnen ontdekken en financieren dan nauwdenkende, politiek gestuurde overheidsinstellingen. Er is werkelijk niets van kwaliteit waar geen (niche)publiek voor bestaat, de ‘kunst’ bestaat erin dat publiek te vinden, te overtuigen en te begeisteren. Dat vergt bloed, zweet en tranen, maar dat zijn trials and tribulations waarmee elke ondernemer op het lange pad naar succes mee geconfronteerd wordt.

Markt en kunst zijn de ultieme bondgenoten in een cultureel succesverhaal dat onze Westerse beschaving naar ongekende hoogtes heeft getild. Hoogtijd voor de kunstenaar om dat kapitalisme te omarmen. •